

Élményeim, tapasztalataim egy dán népfőiskolán

GARÁDI LIZA

Ebben a fejezetben tapasztalataim alapján mutatom be egy dán népfőiskola működését, felépítését, szokásait és a kultúraközvetítés sajátosságait, melyek nap mint nap az ottani életünk részei voltak. Kilencen utaztunk ki az egyetemről, főként andragógus hallgatók a dániai Aabenraa városába, a Hojskolen Ostersoen nevű népfőiskolára. 4 hónapot töltöttünk itt a DemoCRAZY címet viselő kurzus keretében.

Kurzus

A kurzus igen beszédes nevet kapott: DemoCRAZY. kiderül belőle, hogy a demokrácia minden területével, háttérrel, külsőségeivel, pozitív és negatív részével foglalkozik. Erre az alapelve épülnek az iskola szabályai, tananyaga, programjai és feladatai is. Ebben a hónapban 83 fő tanult az iskolában. Néhányan voltak csak, akik 4 hetes rövid kurzusra érkeztek. Az iskola diákjait három csoportba osztották, aszerint, ki melyik kurzusra jött és milyen órákon fog részt venni. Így alakult ki a DemoCrazy branch, a nyelvi csoport és a Skibums. Mi magyarok a szlovákokkal és a csehekkel vegyesen alkottuk az első csoportot 18 fővel. Óráink: Cultural awareness (kulturális tudatosság), Philosophy (filozófia), Gate to Europe (kapu Európához), Social security (szociális biztonság). Ezek mind az Európai Unióra, a demokráciára, a társadalomra, a kultúrára épültek. A nyelvi csoportosok angolt, németet, dánnt tanulhattak itt. Tehát voltak dánok, akik angolul vagy németül tanultak, németek, lettek akik dánnt. A harmadik csoport mely szinte kimonodottan a dánoknak hirdettek meg a Skibums. Ezen a kurzuson a diákok sieléssel kapcsolatos tudnivalókat sajátítottak el, hogy később síoktatók legyenek különböző osztrák síparadicsomokban. A dánoknak ez úgymond egy lehetőség a halasztásra. Ha nem tudják eldönteni, hova menjenek továbbtanulni, gyakran választanak népfőiskolai képzést, hogy egy kis időt nyerjenek maguknak. Addig is kitanulnak egy szakmát, és ez a kurzus a továbbiakban is pénzkeresési lehetőséget biztosít számukra. Az órák: német nyelvi órák, sportok, hogy edzettek legyenek/maradjanak, különböző sport elméleti órák és német anatómia.

Ezen kívül mindenkinek kötelezően kellett még tantárgyat választani. A választék szerencsére igen nagy volt, csak bele kellett fénni az adott létszámkeretbe. Mindenki számára, akik nem a dán nyelvi kurzusért jöttek a népfőiskolára, lehetőségük adódott heti 2 alkalom keretén belül tanulni a dán nyelvet. Ezzel is elősegítve a dánok kultúrájának terjesztését és fennmaradását. A többi szabadon választható tárgyak közül volt francia és orosz nyelv. Voltak sportfoglalkozások, mikor elmentünk a

sportcentrumba és különféle csapat sportokat játszottunk (kézilabda, röplabda, floorball stb.), volt relaxációs óra ahol torna után egy kis relaxáció pihenést iktattak be, illetve egy Outdoor, aminek a lényege, hogy különféle szabadtéri sportfoglalkozások voltak, például kirándulás, játékok a közeli erdőben, játék a tengerparton, vagy kenuzás a tengeren. Ezen kívül Európával kapcsolatos tárgyak, például kelet Európával foglalkozó,

volt melynek a címe a vasfüggöny másik oldalán vagy angol irodalom. Gyakorlati tárgyak voltak a prezentációs gyakorlat vagy dráma, melynek eredményeként egy színdarabot láthatunk a kurzus végén és a Project nevű tárgy, ahol a kurzus ideje alatt valami alkotásnak kellett születni, legyen az egy videofilm vagy kutatás. Dán politika, az élet Dániában és dán történelem óra voltak a Dániával kapcsolatos tárgyak. Nem beszélve azokról az izgalmas rejtvő órákról, mint a vikingeokról szóló, vagy a pszichológia, művészet vagy a Pokol konyhája (Hell's kitchen), melyen sokféle finomságot készíthettünk a többieknek például fagyalttortát, palacsintát, karácsonykor pedig mézeskalácsot. Ez a nagy választék megadta a lehetőséget, hogy mindenki megtalálja a neki tetszőt. Néhány kikötéssel, minthogy sportfoglalkozást mindenkinek kellett választani és legalább 5féle tárgyat kellett még venni. Szerdánként workshop napot tartottunk, így volt olyan nap amikor mindenki együtt volt. Ezen kívül egy óra volt ami közös volt minden diáknak, ez pedig a csütörtöki délutáni vita (Debate). Ezen az órán mindig volt egy 40-50 perces előadás egy bizonyos témában, amiből mindig felvetődött valami kérdés, amit közösen vagy kisebb csapatokban megvitattunk, majd összegeztük a megállapításokat. De legtöbbször nem lett volna célszerű közös órát tartani, mert így lassabban ment a munka a különböző nézetek miatt. Ez alól kivétel a csütörtöki énekóra volt, hiszen ott csak közösen énekelünk, a közösség összekovácsolásán kívül nem volt semmi komolyabb célja. Hacsak a karácsonyi kis koncertre való készülést nem tekintjük annak, de az is kikapcsolódás volt.

Tehát hasznosabb volt, amikor eloszlott a 83 fő. Nemzeti-ségüket tekintve a legnagyobb arányban dán fiatalok voltak. Ennek oka, hogy a népfőiskola akkor kap magas összegű támogatást az államtól, ha a kurzusokon résztvevő diákok több mint 50 %-a dán. Ezen kívül szlovákok, csehek, szlovének, németek, lettek, egy lengyel lány és mi magyarok. Szám szerint szlovákok, szlovének és mi voltunk többségben az iskolában. Így épült fel tehát kis közösségünk ebben a négy hónapban.

Napirend a suliban

Az iskola úgy alakította ki napirendjét, hogy a népfőiskola alapelveinek megfelelően, sajátosságokat is tartalmazzon és mindenki számára kényelmes, követhető és elfogadható legyen. Hétköznapjaink és hétvégéink is ugyanazon menet szerint zajlottak, amittől hamar rutin alakult ki bennünk és ezáltal hamar megszoktuk környezetünket és az életet az iskolában és Dániában.

A felkelés ideje ránk volt bízva, mindenki eldönti, mennyi idő alatt készül el a nap kezdetéhez. Ami kötött a reggeli ideje: 7:15-8:00. Ez szinte külön tanulmánnyal ér fel, mert megfigyelhető, hogy különböző nemzetiségű fiatalok, körülbelül egy időben érkeztek az ebédlőbe. Például a dánok habár nagyon precízek, nem mondható el róluk, hogy korán érkeznének. Kisebbségi csapatokban, de mindenki 10 perccel 8 előtt érkezett. A magyarok általában 40-45 között, tehát pont egy reggeli idő, de a szlovák lányokat soha nem lehetett megelőzni. Ők mindig már 7:30 körül ott voltak, reggeliztek és kávéztak is. A később érkezők mindezt egyszerre próbálták kivitelezni.

Azért kellett ilyen pontosan 8-ra elkészülni mindenkinek, mert akkor kezdődött a Morning assembly, vagyis a reggeli gyülekező. Ez egy fél órás kis program volt, melyen énekléssel kezdtünk, majd következett egy rövid kis 15-20 perces előadás

valamely diáktársunktól. Ez is a kultúrákövetítés egyik legkiválóbb eleme volt. Megismertük egymást, kinek mi a szívéhez közel álló téma és gyakran hallhattunk előadást más országok híres vagy különösen szép helyeiről, történelméről, kultúrájáról. Volt, aki a szlovák ballagási szokásokról, a német önkéntes munkáról, egy sportágról, Szlovénia legszebb helyeiről tartott előadást, de felmerültek olyan témák, mint a fagyalt, a csokoládé vagy a sör. A magyarok igyekeztek mutatni egy kicsit Magyarországról, így születtek előadások Budapestről és nevezetességeiről, a Sziget Fesztiválról, a hungarikumokról, magyar feltalálókra és találmányaikról. Ezután következett újra egy dal, melyeket általában vagy egyik tanárunk zongorán kísért vagy másik tanárunk gitáron. A gyülekező vége előtt még volt egy kis lehetőség, ha valakinek olyan információja, közlendője volt, ami mindenkire vonatkozott, akkor azt megoszthatta a többiekkel. Általában ezzel a lehetőséggel a tanárok éltek csak, ha volt valami információ az adott nappal, az egyik órával vagy hétvégével kapcsolatban.

Majd elkezdődött a nap. Ebéd előtt két másfél óras óra volt, köztük 20 perc, óra közben pedig 10 perc szünettel. Ilyenkor mindenki a saját csoportjának megfelelő órára ment. Majd következett a közös ebéd, délbén. A z ebéd utáni órák csak egy és háromnegyed kettő között kezdődtek, így mindenkinek volt még ideje szusszantani egyet, aludni egy picit vagy inni egy kávét a többiekkel. A délutáni órák, attól függően, hogy melyik napra, ki melyiket vette fel, vacsoráig tartottak, ami 18 órától volt. Ekkor újra egy közös étkezés, majd szabadfoglalkozás. Ilyenkor mindenki mást csinált. Sokan játszottak az ebédlőben, ittak egy sört a bárban, a családjukkal beszéltek, filmeztek vagy lefeküdtek, hogy kipihenjék a nap fáradságait.

Egy nap, ami más, mint a többi

Volt egy nap azonban a héten, ami teljesen rendhagyó volt. Ha szerda, akkor workshop. Ilyenkor nem voltak külön csoportokban óráink, hanem együtt mindenki a nagyteremben töltötte a napot. Mikor odaérkeztünk már több ilyen szerdai napnak megvolt a témája. Vendégül láthattunk dán politológust, aki beszélt nekünk Dániáról, az ottani helyzetről, a történelemtől és más fontos dolgokról, amit érdemes lehet tudni, ha már az országban töltünk pár hónapot, ezzel átlátva a dánok helyzetét.

Érkezett hozzánk egy nagyon kedves vendég a nyugat-afrikai Burkina Faso államból. Egy tanárember, aki mesélt nekünk az ottani életéről, hogy ő hogyan került abba a városba ahol éppen dolgozik. A családjáról, életkörülményeiről, a városban élő többi emberről, feladatáról, küldetéséről. Mindenki tátott szájjal hallgatta. Nagyon érdekes dolgokat mondott, amit nem is gondoltunk volna egy ilyen távoli kultúráról.

Komoly feladatnak bizonyult, amikor is kaptunk egy kérdést a reggeli órákban: Szerintetek hol van demokrácia? A feladatunk pedig, hogy csoportokba rendeződve készítsünk filmet, melyben megfogalmazzuk a választ. Készült néhány komoly remekmű, szuper ötletekkel. Később pedig szavaztunk a nyertes filmre. A legkedveltebb egy olyan film bizonyult, mely Sherlock és Watson történetén alapul, akiknek a legújabb felkérésük, hogy találják meg a demokráciát. Kezdetét vette a nyomozás. Végeredményben pedig minden filmkészítő diák ugyanarra jutott, hogy demokrácia bárhol lehet. Ez volt az egyik legizgalmasabb workshop nap.

A későbbiekben pedig már szerettük volna és elvárás is volt, hogy magunk is találjunk ki témákat és készítsük el egy ilyen

workshop napnak a programját. Ezen a napon az órák idejében volt workshop, tehát délelőtt és délután is három óra. A délelőtt előadásokkal ment el, délután pedig ehhez kapcsolódó feladatokat, kérdéseket kaptunk, melyeket meg kellett oldani, vagy amikre válaszolni kellett. Azon a napon, amikor magunk találtuk ki a témákat, egy napba tellett mire összegyűjtöttük őket és abból kiválasztottuk a legjobb négyet. A demokrácia elve alapján szavaztunk, melyek a legkedveltebb, legérdekesebb témák. Így jutottunk el az egészség, a média, Közel-Kelet, sztereotípiák és kulturális előítéletek négyeséhez. a délutáni órákban csoportokba rendeződtünk, mindenki a számára legérdekesebb témához, de körülbelül egyformán elosztva és kialakítottuk az adott témanap programját. Majd ezeket elosztottuk a fennmaradó hetekre.

A legjobban az egészség és sportnap sikerült. Ennek egész napja az egészséges életmód jegyében telt. A délelőtti órákra elhívtak nekünk egy Zumba oktatót, Kiváló hangulatot varázsolt nekünk, a tanárokkal együtt ugrádoztunk, táncoltunk. Mindenki teljesen elfáradt, de nagyon jól éreztük magunkat. Délután pedig megnéztük a SuperSize Me című filmet, mely a McDonald's ételeinek károsító hatásairól szól. Jól sikerült ez a nap és talán ez érte el legjobban célját, hogy úgy tanuljunk és tapasztaljunk meg valamit, hogy közben jól érezzük magunkat.

Az utolsó workshop nap az emlékezés, emlékkészítés jegyében telt. Itt is több csoportban voltunk és minden csapat egy-egy olyan dolgot készített, ami összegezte a négy hónapot, amit együtt tölthettünk. Készültek videók, montázsok, plakátok – rajzokkal, illetve a bejáratnál a hallban készítettünk egy oszlopot, amit lefestettünk és a képeinkkel díszítettünk. Majd a délutáni foglalkozás alkalmával megnéztük ki mit alkotott, mit tartott fontosnak beleszöni az összefoglalóba, kinek mi volt a legjobb élménye a népfőiskolán.

Ezek a napok azért voltak nagyon izgalmasak és hasznosak, mert együtt volt az egész társaság, mindig másokkal kerültünk egy csoportba, így azokkal is kapcsolatba kerültünk, akikkel korábban nem. Még az utolsó ilyen nap alkalmával se volt fölösleges jobban megismerni valakit.

Kultúraközvetítés és befogadás észrevétlenül

Tanítás és tanulás

Az órarend felépítését már említettem. De mi történik az órakon? A népfőiskola sajátossága, hogy nem tanterv szerint megy az oktatás. Természetesen ez itt is így volt. Az órákra a tanár ugyanúgy felkészül, mintha hagyományos iskolában lennének. az óra azonban legtöbbször máshogy alakul. Mindig elkanyarodtunk a témától, általában valamely kérdésre adott felelet kapcsán. A tanár többször vetett fel olyan témát, amiről tudta, hogy megosztja majd a társaságot. Így egy kisebb vita alakult ki. Sokszor kisebb témából alakult ki vita, melynek végül nem lett megoldása. Habár sejthető volt, mégis meglepetésként ért, hogy szlovák-magyar ellentét egy ilyen kis csoportban is ki tud alakulni. Ugyanis mindenki védi saját nemzetét, történelmét, kultúráját. Természetesen ezek nem vérre menő küzdelmek voltak és 10 perc múlva már nem is volt vita tárgya, mégis érdekes volt megfigyelni egy ekkora közösségben.

A tanárok módszerei eltérőek voltak, de kérdésfelvetést és a vitatémák felvetését mindegyikük alkalmazta. Ez ugyanis egy jó módja annak, hogy megismerjük egymás nézeteit, ennek

indoklásául pedig mindenki saját tudását, tapasztalatát, identitását használta fel, hogy meggyőzze a másikat az igazáról. A kurzus neve és ezáltal a felvetett témák is gyakran vonatkoztak egy-egy országra, amelynek polgárai ebben a környezetben is védtek nemzetünket, sokszor még akkor is, ha nem volt igazuk. A nemzeti öntudat minden nemzetnél érezhetően magas. Például kezdetben furcsa volt, hogy Dániában minden háznál ki van téve a dán zászló. Egyik diáktársunk elmondta, ez nekik a boldogság jelképe: tisztelik, szeretik országukat és a nyelvüket. A zászlónak például külön nemzeti ünnepe is van. Tehát ez az öntudat mindenkinél érezhető volt, így több témában eszme-cserére sarkallt minket.

A többi tanítási módszer például játékok, csoportmunkák. „Házi feladatot” ritkán kaptunk, az is inkább csak felkészülés volt a következő órára. Illetve persze a nyelvtanulásnál elengedhetetlen volt, hogy megtanuljunk, amit előző órán vettünk. A nyelvtanulás hatékonysága a tanárok módszereitől függ leginkább. Mikor elkezdtünk dánul tanulni egy olyan tanár tartotta az órákat, aki angolul nem tudott jól, így a szavak jelentését sokszor nem tudta nekünk elmagyarázni, ezáltal nagyon lassan haladtunk. Inkább hátrány volt, mint előny, hogy ez a tanár korábban általános iskolában tanított és nyelveket még sose. Így magának a nyelvtanításnak a technikáit, bevált módszereit sem tudta alkalmazni, illetve nem tudott minket felnőttként kezelni és olyan feladatokkal készült, ami inkább gyerekeknek való, például gyerekversek felolvasása. Nagyon kedves és jó szándékú volt, de nem a mi értelmi szintünkhöz készítette a feladatokat. Helyette az első hónap után egy másik tanár érkezett, aki korábban is tanított már nyelveket. Érezhető volt a különbség. Úgy éreztem magam, mint egy szokásos nyelvtanórán a maga szövegértési, fordítási feladataival. De ő is próbálta nekünk változatossá és izgalmassá tenni a tanórát. Igyekezett minél több háttér információval is szolgálni, ami sokszor személyes volt, de legtöbbször dán kultúrát, történelmet, földrajzot vitt bele, így akaratlanul is egyre többet tanultunk Dániáról.

Érdekes dolog a tanórákkal kapcsolatban a kötetlenség és kellemes környezet. Nem úgy mentünk órára mintha iskolába mennénk, hanem sokszor melegítőben, papucsban, kávéval, teával vagy sütivel a kezünkben. A tanárok is így tettek. Ha kényelmetlen volt a cipő levették azt. Így sokkal otthonosabban érezte magát mindenki, nem kényszernek éreztük a tanórán való ücsörgést. Ez is hozzájárult, hogy szinte észrevétlenül ragadtak ránk a tudnivalók.

Tanár – diák viszony

A tanárok és diákok viszonyát az befolyásolta a legjobban, hogy együtt voltunk szinte reggeltől estig. Közös órák, közös étkezések, közös szabadidő. Partnerként kezelték minket, nem úgy, mint a hagyományos iskolában a tanárok kezelik a diákokat. Egyenrangúak voltunk.

A diákokat azért szemmel tartották mindig, ennek megkönynyítésére kialakítottak csoportokat a hét napjainak megfelelően hétfőtől péntekig. A csoportoknak hetente egyszer volt egy fél órás kis megbeszélése egy vezető tanárral. Ekkor beszéltek meg a hét folyamán felmerülő kérdéseket, hogy ki mikor tartja meg a reggeli előadását és, hogy mikor takarítja azt a termet, amit a csoportnak kiosztottak. Emellett attól függően, hogy ki melyik nap csoportjába tartozott, konyhai kötelességeket kellett teljesítenie (terítés, mosogatás olykor 100 főre). A tanároknak is volt egy külön feladatuk, melyeket váltva teljesítettek. A vacsora után ugyanis este úgy 10-11-ig mindig volt velünk

még egy felügyelő tanár. Ők általában különböző játékokkal, filmnézéssel készültek azoknak, akik szerették volna a közösségben eltölteni az estét. Így került sor sokszor olyan film megnézésére, amelyek egy-egy ország neves filmjei, ezáltal a kultúrájuk része.

Bármilyen probléma volt, fordulhattunk bármelyik tanárhoz, nem küldözgették minket egymáshoz, hanem ott rögtön megpróbálták megoldást keresni a problémánkra. Még akár az igazgatóhoz is mehettünk, ha valamire választ szeretnénk volna kapni. Mindenki szívesen segített, nem tehernek érezte. Ettől a mi hozzáállásunk is más lett. Bizalommal fordultunk másokhoz, ha gondunk volt. Szinte egy nagycsaládként éltünk együtt.

Ételek és kultúraátadás

A tanórai és iskolai keret nélkül is megfigyelhettünk a kultúrák közvetítését, kultúraátadás elemeit. Az egyik workshop nap alatt kaptunk lehetőséget bemutatni magyar sajátosságokat, szokásokat. Megszerveztük úgy a délutánt, hogy páran népdalt, szavakat tanítottunk a többieknek, míg a többiek a konyhában sürgöttek. Vacsorára készítettünk gulyáslevest és mákos gubát, mindezt pálinka kíséretében tálaltuk. Ez volt a mi kis magyar estünk, amit mindenki élvezett. A népdallal egybekötött tánc, amit tanítottunk, pedig még a kurzus végén is nagy sláger volt, többször újra kérték az esti bulikban.

A pokol konyhája óra keretében pedig volt egy nemzetközi főzőverseny, ahol mindenki főzött valami nemzeti specialitást. Ekkor mi zöldborsófőzeléket készítettünk fasírttal. De megkóstolhattunk szlovák, lengyel és dán ételeket is. Volt sütemény, leves, kinek mi tetszett.

Az étkezéseknél bevezették, hogy az asztalok végébe kitétek egy kis zászlót és mindenkinek azon a nyelven kellett beszélni, amilyen zászlójú asztalhoz ült (angol, német, dán, francia). Ez a gyakorlatban nem működött igazán, de ötletnek nagyon jó volt. Így lehetőség volt gyakorolni a nyelveket.

A dán kultúra megismerésére volt alkalmas a vacsora után játék, mellyel az egyik tanárunk készült nekünk. A földszinten lévő tűzrakó körül ültünk le a kanapéra és olyan játékot játszottunk, ami annál viccesebb és izgalmasabb volt, minél többet játszottunk. Afféle kacskintós játék, melyben mindenkinek jutott egy szerep és a rendőrnek le kellett buktatni a gyilkost. Közösségépítés szempontjából se volt hiányos ez a játék, hiszen szemkontaktust kellett tartani és olvasni kellett a másik szemében.

Szabadidő

A kultúraátadásnak teret adott a szabadidő, a hétvége eltöltése. Ilyenkor általában pihentünk vagy tettünk egy nagy sétát a városban. Az első hétvégén azonban még szervezett programmal készültek nekünk. Elmentünk együtt kirándulni egy kis öbölbe, ahol sütögettünk és beszélgettünk. A sütögetés azért volt érdekes, mert egy dán kenyértésztát sütöttünk ki, amit ők is gyakran szoktak családi sütögetések alkalmával. Ez egy remek ötlet volt, hogy külső környezetben is összekovácsolódjon a csapat.

A többi hétvégén nem volt mindig program, így magunknak kellett szórakozásról gondoskodni. Sétálgattunk, átmentünk Németországba, filmeket néztünk és miután egy kézműves napon megtanultunk horgolni, a szlovák lányokkal összeültünk hétvégeken filmezni és horgolni. Volt olyan, amikor a sportnak szenteltük a napot. Tornáztunk és kézilabdameccsre mentünk a sportközpontba.

Tanulmányi kirándulás

A kurzus témájához kapcsolódva hova máshova tehattünk volna tanulmányi kirándulást, mint Belgiumba, az Európai Unió székhelyére. 5 napos szervezett utazás volt, hogy személyesen is megnézhesük az épületet, ami otthont ad az Unió Tanácsának, amiről már többször is beszéltünk tanórákon. Egy napos sétát tettünk Brüsszelben. A Parlamentáriumot és képregény múzeumot is útba ejtettük egy városi idegenvezetés alkalmával. A többi napon Brugge-ban és Leuven-ben (itt volt szállásunk) tettünk városnéző sétát. Így alkalmunk nyílt több helyre is ellátogatni. Volt kulturális program, szabadidő és szórakozás is. A kirándulás programját mi magunk állítottuk össze egy délután. Összegyűjtöttük a látnivalókat a környéken és kiválasztottuk, amelyek a legtöbbünket érdeklik és melyik illik bele a demokrácia programjába. Ez a pár nap, tehát nagyon sok élménnyel gazdagított mindannyiunkat.

Második kirándulásunk jelentősége abban állt, hogy ekkor volt együtt utoljára egy kötetlen program keretében az egész társaság. 2 napra Schleswigbe utaztunk Németországba, közel a határhoz. A város jelentősége abban áll a dánok szemszögéből, hogy Schleswig – Holstein tartománya Dániához tartozott sokáig, majd elcsatolták a németeknek. Ekkor óriási harc kezdődött az ott rekedt dán kisebbség nyelvének és kultúrájának megőrzéséért. Itt töltöttünk pár napot és ismét betekinthettünk a dán történelem egy fontos részébe.